

Jaana Tervo

11.10.2024

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta

Valiokunnan kuulemistilaisuus 15.10.2024; Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain 12 ja 16 §:n muuttamisesta HE 132/2024 vp

Lausunto*Oikeus toimia tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä*

Hallituksen esityksen keskeinen ehdotus sisältyy lain 12 §:n 1 momenttiin. Oikeus toimia tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävissä koskisi myös henkilöä, joka ”on suorittanut sellaisen soveltuvan yliopistossa suoritettun yhteiskuntatieteellisen alan korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon, johon on sisältynyt tai jonka lisäksi on suoritettu hyväksytysti sosiaalityön perus- ja aineopinnot sekä käytännön harjoittelu taikka jolla on soveltuvan yliopistossa suoritettun yhteiskuntatieteellisen alan korkeakoulututkinnon tai sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinnon ja sosiaalityön perus- ja aineopintojen lisäksi riittävä käytännön kokemus ja ammattitaito”. Nykyisin oikeus koskee vain sosiaalityön ammattiin opiskelevia. Kuten nykyisinkin, säännöksen mukaan henkilö toimisi laillistetun sosiaalityöntekijän johdon ja valvonnan alaisena.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL ei kannata ehdotusta. THL kannattaa tavoitetta, ettei sosiaalityöntekijöiden saatavuus muodosta estettä asiakasturvallisuudelle. Esitetty keino on kuitenkin omiaan heikentämään asiakasturvallisuutta. Sosiaalityön aine- ja perusopintojen sekä harjoittelun suorittaminen ovat olennaisia sijaisten riittävän osaamisen takaamiseksi. Asiakkaan oikeusturvan varmistaminen ja toimintakyvyn edistäminen edellyttävät vahvaa ammattitaitoa.

Hyvinvointialueen mahdollisuus säästää palkkakuluissa on vähäinen, ja yksi ehdotuksen seuraus voi olla myös kustannusten kasvu, kuten

Jaana Tervo

11.10.2024

esityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnistakin ilmenee. Lisäksi vähäiset, lyhyen aikavälin mahdollinen taloudellinen säästö saattaa aiheuttaa lisää kustannuksia, kun sosiaalityön toimia ei ole osattu kohdentaa oikealla tavalla ja oikea-aikaisesti.

Esimerkiksi lastensuojelussa ongelmana on ollut, ettei ole kyetty varmistamaan pysyvien ja sitoutuneiden sosiaalityöntekijöiden saatavuutta, eikä esitys tuo tähän ratkaisua. Sosiaalityöntekijöiden riittävyyden osalta tulisi keskittyä laillistettujen sosiaalityöntekijöiden pito- ja vetovoimaan. Tilapäisten sosiaalityöntekijöiden käytön tulee olla poikkeus.

Laillistettujen sosiaalityöntekijöiden työpanosta tulee olla lastensuojelun lisäksi myös muissa tehtävissä kuten vammaispalveluissa, lapsiperheiden sosiaalityössä, ikääntyneiden palveluissa ja työikäisten sosiaalityössä. Esityksessä todetaan yhtensä mahdollisena seurauksena, että laillistettujen sosiaalityöntekijöiden työ painottuisi vahvasti perusoikeuksiin puuttuviin työtehtäviin ja vastentahtoisiin päätöksiin. Eniten tätä on lastensuojelussa, joten laillistettujen sosiaalityöntekijöiden resurssi saattaa ohjautua sinne, pois muista palveluista.

On olemassa tietoa siitä, miksi kelpoisuusehdot täyttäviä sosiaalityöntekijöitä on vaikea saada rekrytoitua, vaikka heitä on arvioitu olevan yli tarvetta vastaava määrä. Esimerkiksi työn vaativuus ja siihen saatu tuki, työolosuhteet, työn kuormittavuus ja palkkaus suhteessa työn vaativuuteen eivät ole riittävästi tukeneet työssä pysymistä ja kokemusta työn arvostuksesta. Näihin liittyvät korjaustoimet ovat ensisijaisia verrattuna nyt käsillä olevaan esitykseen. Yksi keino on myös esityksessä mainittu sosiaalihuollon ammattihenkilöiden välisen työnjaon uudelleentarkastelu.

Jos tilapäisesti sosiaalityöntekijän tehtävässä toimiva henkilö ei ole suorittanut sosiaalityön opintoihin kuuluvaa käytännön harjoittelua, työnantajan tehtävänä tulisi tapauskohtaisesti arvioida henkilön käytännön kokemuksen riittävyys. Riittävän kokemuksen määritelmä jää esityksessä avoimeksi, mikä jättää runsaasti harkintaa työnantajalle ja voi johtaa siihen, että tilapäisten

Jaana Tervo

11.10.2024

sosiaalityöntekijöiden osaamistaso vaihtelee liikaa. Yksi mahdollinen seuraus on, että työnkuvia joudutaan muokkaamaan tai kaventamaan osaamistason mukaan. Laillistettujen sosiaalityöntekijöiden vaativat johto- ja valvontatehtävät mahdollisesti lisääntyvät, mikä lisää heidän työnsä kuormittavuutta entisestään. Toimenkuvien muutokset myös vaikeuttavat lastensuojelun asiakasmitoituksen seurantaa.

On mahdollista, että 12 §:ssä käytetty määritelmä ”sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto” aiheuttaa hämmennystä siitä, mitkä koulutusalat ovat soveltuvia. Perusteluosiossa todetaan, että tällä tarkoitetaan esimerkiksi sosionomia, geronomia tai kuntoutuksen ohjaajaa. Säännöksen sanamuoto ja esityksessä käytetty ”esimerkiksi” jättävät kuitenkin sen mahdollisuuden, että myös terveydenhuollon amk-tutkintonimikkeet (esim. sairaanhoitaja) olisivat mahdollisia. Tätä ei voida pitää kannatettavana.

Vuoden määräaika

THL kannattaa sitä, että oikeus ylittää vuoden määräaika sidotaan vain niihin tilanteisiin, joissa työntekijä suorittaa aktiivisesti maisteriopinto-oikeuden mukaisia sosiaalityöntekijäksi pätevöittäviä opintoja. Tämä voisi vähentää työntekijöiden vaihtuvuutta, estää sijaisuuksien ketjuttamista ja edistää opintojen loppuun saattamista.

Pääjohtajan sijainen
hallinto- ja talousjohtaja

Mia Nykopp

Johtaja

Anneli Pouta